

Raadsvoorstel en -besluit

Principebesluit toekomstige samenwerking Drechtsteden gemeenten

De Raad voor te stellen in te stemmen met de koers en uitwerkingsrichting voor de toekomstige Drechtsteden samenwerking verwoord in het geformuleerde principebesluit door de colleges van de Drechtstedengemeenten op 27 oktober:

- De GRD wordt getransformeerd. Huidige tekst GRD wordt vervangen door een nieuwe GR-tekst.
- Zowel in de nieuwe GR als in de nieuwe service-gemeente helderheid over toe- en uittreding/deelname. Uitnodigend naar omliggende gemeenten.
- In het kader van gedeeld eigenaarschap wordt de huidige GR omgebouwd naar een klassieke GR voor de sociale dienst, met daarin de volgende uitgangspunten:
 - Beleid hieromtrent wordt in de GR opgesteld en uitgevoerd, waarbij het lokaal primaat het startpunt is;
 - Robuust pakket van gezamenlijke diensten;
 - Maatwerk meer dan nu mogelijk; eventuele meerkosten hiervan wel altijd voor de afnemer, ook voor wat betreft investering in lokale ambtelijke capaciteit;
 - Bij besluiten streven naar consensus, maar indien er toch wordt gestemd moet er rekening worden gehouden enerzijds met belangen langs de lijnen van inwonersaantal / financiële bijdrage en anderzijds voorkomen dat er volledige overheersing is door "stedelijk gebied" of "poldergebied".
- Voor de overige dochters van de GRD wordt in principe gekozen voor een service-gemeente vanuit Dordrecht met zakelijke dienstverleningsovereenkomsten. Hierbij hanteren we verschillende service-levels met een transparant kostenplaatje. Geen gedwongen winkelnering en commitment voor een aantal jaar voor een bepaald level.
- Zowel de service-gemeente inzake bedrijfsvoering als de nieuwe GR op sociaal behoef nadere uitwerking en inkleuring. Dordrecht komt voor Kerstmis als penvoerder met een voorstel daartoe en doet dat in samenspraak met de 7 gemeentesecretarissen. Voor wat betreft de GR "sociaal" wordt tevens een bestuurlijke klankbordgroep met portefeuillehouders gevormd inzake de inhoudelijke input.
- We vragen zo spoedig mogelijk commitment aan de 7 gemeenteraden op dit principebesluit. Dordrecht zal een eenduidig besluit voorbereiden dat via de colleges aan de 7 gemeenteraden kan worden voorgelegd.
- Definitieve besluitvorming wordt voorgelegd in de vorm van een aangepaste GR-tekst en aanvullende besluiten in Q1 van 2021
- Communicatie (zowel richting raden als organisatie(s)) geschiedt eenduidig, voorbereid door penvoerder Dordrecht in samenspraak met de 7 gemeentesecretarissen.
- Er worden in het nieuwe model inspirerende kwartaalbijeenkomsten geïntroduceerd waar politiek, bedrijfsleven en kennisinstellingen elkaar ontmoeten, bestaande uit plenair deel, workshops en ruimte voor ontmoeting/lunch/borrel.
- Het jaar 2021 wordt benut voor de implementatie.
- Zowel inzake voortgang, communicatie en implementatie wordt in hoge mate het belang van de huidige organisatie en de medewerkers in acht genomen en betrokken.
- 1 januari 2022 moet e.e.a. doorgevoerd zijn, zodat de nieuwe raads- en collegeperiode goed kan starten.

Raadsvoorstel

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

Uw raad heeft op 9 april 2019 het rapport over de Toekomst regionale samenwerking Drechtsteden aangenomen in uw raad. De raad van Dordrecht heeft op 10 maart 2020 het college van Dordrecht opgedragen om het gesprek met de overige Drechtstedengemeenten door middel van de collegeconferenties voort te zetten en met een zo breed mogelijk gedragen voorstel voor een toekomstbestendige regionale samenwerking bij de gemeenteraad terug te komen.

Reflectie college

In Zwijndrecht heeft u als raad de afgelopen maanden gesproken over de transformatie in het sociaal domein. Onder andere op 1 jul jl ter voorbereiding van de 2^e collegeconferentie gaf u een bandbreedte mee aan het college inzake de meest gewenste sturingsopties voor de samenwerking in de Drechtsteden. Het voorliggende principe besluit valt binnen die bandbreedte en heeft een breed draagvlak. Op 27 oktober jl. hebben de colleges van de Drechtstedengemeenten unaniem ingestemd met dit eenduidig geformuleerde besluit in zake de voorkeursvariant voor toekomstige samenwerking. Zwijndrecht en Dordrecht werken nog verder aan de details.

U kunt dit besluit als volgt samenvatten. We nemen hiermee het besluit om de sociale dienst als lichte GR op te zetten en de overige diensten van de Drechtsteden met Dordrecht als service gemeente op te nemen. De Drechtstraad komt te vervallen. Na de collegeconferentie heeft het college nog bestuurlijk contact gehad met Dordrecht. Beide colleges zitten bij de uitvoering van de nadere uitwerking op een lijn.

Wat is het doel?

In vervolg op de motie van de Dordtse raad (d.d. oktober 2019) hebben de Drechtsteden colleges in dialoog via conferenties met elkaar verkend hoe we kunnen bouwen aan een alternatieve manier van Drechtstedelijke regionale samenwerking. De Drechtstedengemeenten hebben aangegeven samen te blijven optrekken om zaken robuust te organiseren, maar meer ruimte te willen voor maatwerk, passend bij hun lokale opgaven en bij hun financiële situatie. De huidige bestuurlijke samenwerking via de GRD heeft naast voordelen ten aanzien van effectiviteit en efficiency, ook geleid tot een mate van standaardisatie en uniformiteit die mede vanwege de Rijks decentralisaties niet meer passend is bij de huidige opgaven en (financiële) omstandigheden van de gemeenten. Het Rijk heeft gelijktijdig met de drie decentralisaties flinke kortingen doorgevoerd, die de financiering van het sociaal beleid onder druk zet. Oplopende kortingen bij de Participatiewet en de Jeugdzorg leiden in het gehele land tot knelpunten en daarnaast is sprake van verder oplopende tekorten op de bijstandsuitkeringen, als direct gevolg van fors teruglopende rijksmiddelen en een toenemend aantal cliënten. De financiële ruimte die de zeven Drechtstedengemeenten in hun lokale begroting kunnen/willen maken voor het regionale sociale beleid (en bedrijfsvoering) is verschillend. Hierdoor komt grote druk te staan op de onderlinge financiële en beleidsinhoudelijke solidariteit. Daarbovenop veroorzaakt het Corona-virus een volksgezondheids-, economische én sociaal-maatschappelijke crisis die ook (diepe) sporen nalaat. Deze crises vragen, samen met overige financiële knelpunten (schrappen precario, opschalingskorting etc.) en een toenemende grootstedelijke problematiek, de komende jaren om scherpe keuzes voor onze gemeenten. Dit terwijl we juist de sociaaleconomische positie van onze gemeenten en voor onze inwoners willen verbeteren. Daarnaast hebben de Drechtstedengemeenten geconstateerd dat in de loop der jaren sprake is van een bestuurlijk complexe samenwerkingspraktijk.

Ondanks waardering voor de GRD-dienstverlening zoeken gemeenten in hun sturing naar meer ruimte voor lokale regie, eigen lokale beleidskeuzes en maatwerk in ambities en uitvoering. Eerst is getrechterd naar 2 varianten, de klassieke GR - zijnde een collegeregeling, dus niet meer met een Drechtstraad en Drechtstedenbestuur - en een servicegemeente - waarin de gemeente Dordrecht in een meer zakelijke relatie taken uitvoert voor en dus dienstverlening levert aan de andere gemeenten). Op 27 oktober jl. hebben de colleges in gezamenlijkheid een principebesluit genomen. Er is voor gekozen om de huidige GRD op te splitsen. De bestaande GRD wordt afgeslankt tot een collegeregeling GR Sociaal Domein, waarin de SDD zal functioneren. En voor de bedrijfsvoering wordt gebruik gemaakt van het aanbod van Dordrecht om als de Service gemeente de brede bedrijfsvoering taken buiten het sociaal domein te verzorgen. Daartoe worden de overige GRD-dochters ondergebracht in de Dordtse organisatie. Zo ontstaat een nieuwe samenwerking die effectief, flexibel en toekomstbestendig is en die past bij de maatschappelijke opgaven, strategische doelen, (financiële) omstandigheden van de gemeenten en de huidige tijdgeest.

Beoogd resultaat

Wat de gemeenten met de nieuwe werkwijze bevorderen is dat, nog meer dan nu, focus ligt op lokaal primaat met ruimte voor lokaal maatwerk en ambities met aandacht voor zowel grootstedelijke problematiek als couleur locale van poldergemeenten. Een minder bestuurlijk complexe samenwerkingspraktijk die zorgt dat Dordrecht als 100.000+ stad politiek bestuurlijk haar rol en ambities kan waarmaken, de zelfstandigheid van kleinere gemeenten borgt en openheid biedt aan anderen (GR-en, niet DS-gemeenten) om op onderdelen mee samen te werken. Een samenwerking waarbij de gewaardeerde expertise van de GRD dochters zoals de Sociale dienst of het Servicecentrum wordt gewaarborgd en tot recht komt.

Wat zijn per besispunt de argumenten en wat is hierop de toelichting?

- *Inhoud stuurt de beweging!* De gekozen samenwerkingsvorm moet helpen om flexibiliteit/maatwerk, innovatie en slagkracht te ontwikkelen en mag niet belemmerend werken: governance en structuur volgen inhoud. Met begrip voor de historische achtergrond om de samenwerking ooit op bepaalde wijze te organiseren en waardering voor de dienstverlening van de GRD dochters, is nu het moment voor daadkrachtig handelen passend bij opgaven en omstandigheden: desociaaleconomische positie van onze gemeenten en daarmee onze regio verdient actiegerichte focus en keuzes.

- *Wij willen goede dienstverlening kunnen blijven leveren aan onze burgers. We maken de governance toekomstbestendiger, zodat we optimaal taken kunnen blijven uitvoeren.* Dat geldt zowel voor de primaire processen als voor de ondersteunende processen. In het sociaal domein is de situatie veranderd toen in 2015 de aansturing en verantwoordelijkheid op gemeentelijk niveau komen te liggen door de decentralisatie van de Participatiewet, WMO en de Jeugdzorg. De reden hiertoe is om het dichterbij de burger te organiseren. Lokale bestuurders willen dan ook in het sociaal domein invulling geven aan hun rol als bestuurder en aan de voorkant sturing oppakken met democratische legitimiteit: Regionaal gezamenlijk beleid is belangrijk, maar er is meer behoefte ontstaan aan lokale beleidsruimte en integrale sturing waarbij schaal variëteit en flexibiliteit (niet alles met de 7 Drechtsteden-gemeenten of taken samen met niet DS-gemeenten doen) kan worden betracht. De ambitie, kwaliteit en innovatie van onze bedrijfsvoering moet aansluiten bij en faciliteren aan de majeure strategische opgaven waar we als gemeenten voor staan - waarbij de ambities van de grote steden anders kunnen zijn dan voor het ommeland-. Tevens moet de bedrijfsvoering gepaard gaan met zo min mogelijke bestuurlijke en ambtelijke drukte. De uitvoering van de PIOFACH en onderzoekstaken is onder gebracht bij de bedrijfsvoering-onderdelen en is daardoor voor de gemeenten erg op afstand komen te staan. Sprake is van diffuse regie en sturing, waardoor gemeenten geen eindverantwoordelijkheid ervaren voor (of pakken op) uitvoering en doorontwikkeling. Door dit onder te brengen bij Dordrecht ontstaat een duidelijke opdrachtgever- opdrachtnemer relatie.

- *We pakken door in 2021 om in 2022 te starten met de aansturing van de nieuwe samenwerking.* Nu het moment voor daadkrachtig handelen passend bij opgaven en de omstandigheden: de sociaaleconomische positie van onze gemeenten en daarmee onze burgers in deze regio verdient actiegerichte focus en keuzes. 2021 is het transitiejaar, zodat de nieuwe collegeperiode goed kan starten. Ook de (financiële) omstandigheden en inhoudelijke transformatie plannen van gemeenten nopen tot omvorming van de samenwerking. Onze maatschappelijke partners en de medewerkers van de GRD en Drechtstedengemeenten verdienen duidelijkheid. We buigen ons immers al sinds 2017 over de doorontwikkeling van de Drechtstedelijke samenwerking.

Wat zijn kanttekeningen en/of risico's bij dit voorstel?

- *Diverse zaken moeten in een kort tijdsbestek nog worden uitgewerkt.* Uitwerking betreft bijvoorbeeld de tekst van de regeling (inclusief maatwerkpakket, de stemverhouding - waarbij waardering van inbreng in inwoneraantal/klanten/opdracht/budget in het bijzonder aandacht verdient - , de portefeuilleverdeling, onderscheid AB/DB etc.) en het laden van de businesscase servicegemeente, voor een definitief besluit kan worden genomen en de transitie (in-en ontvlechting) kan worden ingezet. De financiële consequenties en risico's zijn nog niet nader geduid.

Welk (participatie)proces is doorlopen om tot dit voorstel te komen?

De colleges van de Drechtstedengemeenten hebben in een drietal conferenties met elkaar gesproken onder dagvoorzitterschap van Marja Bijsterveldt burgemeester van Delft. Ook tussentijds zijn zaken uitgewerkt en gesproken:

- De colleges hebben met hun raden gesproken (sommigen met externe begeleiding) over de gewenste stip op de horizon;
- De portefeuillehouders sociaal domein hebben een adviesmaatwerk opgesteld;
- De gemeentesecretarissen hebben een keuzenotitie van de 2 sturingsvarianten uitgewerkt door een schrijfgroep bestaande uit adviseurs van diverse gemeenten;
- Onder leiding van een externe WGR expert is een tussentijdse bestuurlijke casussessie met bestuurlijke vertegenwoordigers vanuit de gemeenten georganiseerd om te proeven hoe het in de praktijk kan gaan lopen. Deze deskundige was ook aanwezig op de 3de conferentie ter reflectie.
- De regiovoorzitter heeft ook een gesprek gevoerd over dit thema met het presidium van de Drechtraad. Tevens hebben de regiovoorzitter en vicevoorzitter van de regio oriënterend gesproken met de GRD OR.
- Het MT van de GRD heeft een oriëntatie traject gelopen. Tevens heeft het MT oriënterend gesproken met de GRD OR.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

Voortraject aangaande (toekomst) samenwerking in de Drechtsteden:

- 11 september 2018 Raad, bespreking terugkoppeling Commissie Deetman.
- 9 oktober 2018 Raad, besloten bespreking input commissie Deetman.
- 8 januari 2019, Oriëntatie avond eindrapport Deetman.
- 9 april 2019 Carrousel en Raad, Raadsvoorstel eindadvies commissie Deetman.
- 26 maart 2019 Raad, besluitvorming eindadvies cie Deetman.
- juni 2020 Transformatie sociaal domein

Hoe wordt dit betaald?

Dordrecht heeft ambtelijke ondersteuning geleverd en de bestuurlijke conferenties, dagvoorzitter en externe deskundige zijn door Dordrecht betaald uit eigen bestaand budget voor regionale samenwerking. Een transitie voorstel volgt, kosten en dekking nog nader te bepalen.

Wat is het vervolg op het raadsbesluit?

Afgesproken is dat het in de conferentie door de colleges geformuleerde besluit eenduidig wordt voorgelegd aan de 7 gemeenteraden, zodat in december 2020 (uiterlijk 2021) de raden commitment geven op dit principebesluit en de koers. In het besluit is aangegeven dat zaken nadere uitwerking en inkleuring behoeven, wie daarvoor aan de lat staan en wanneer beoogde oplevering is, opdat 1 januari 2022 e.e.a. is doorgevoerd, zodat de nieuwe raads- en collegeperiode goed kan starten.

De secretaris,

De burgemeester,

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 08 december

De griffier,

De voorzitter,